

O malých školách

Existence školy na vsi zvyšuje její prestiž. Starostové si svých škol většinou hledí a pyšní se jimi. Do budoucnosti „svých“ dětí jsou ochotni investovat nemalé prostředky. Důkazem toho je naše nádherná škola. Přijďte se sami přesvědčit. Každý, kdo naši školu navštíví, je okouzlen její atmosférou a překvapen moderním vybavením. Škola k obci prostě patří. Odne paměti je její součástí.

Výhoda malé školy

Já sama pocházím z nedalekého města, kam jsem i chodila do školy. Byla to škola plně organizovaná s 1. – 9. postupným ročníkem, kde jsem později působila skoro 20 let jako učitelka. Poté jsem nastoupila na malotřídní školu do Hodic, kde jsou ve dvou třídách sloučené ročníky 1. – 5. třídy. Za jeden rok se přidala paní učitelka Vašatová, která také mnoho let působila na 1. stupni ZŠ v Třešti a myslím si, že obě se vzájemně doplňujeme a máme na žáky stejné požadavky. Pro učitele je tato práce náročná, ale vidíme každý úspěch i neúspěch žáků ihned, můžeme si přizpůsobit výuku podle svých představ, máme zpětnou vazbu od rodičů a široké veřejnosti. Každým rokem odchází z 5. ročníku nejméně jeden žák na víceleté gymnázium, kde dosahují velice dobrých výsledků a žáci, kteří přechází na 2. stupeň ZŠ v Třešti nemají žádné problémy, naopak jsou chváleni, že jsou samostatnější a jejich znalosti odpovídají klasifikaci jako na 1. stupni ve škole v Hodicích.

Málotřídka lépe připraví na život:

Děti totiž pracují ve skupinkách, jsou nuceny navzájem si pomáhat a zároveň se více spoléhat samy na sebe. Učitel se vždy věnuje jen jedné skupince dětí a ostatní musí pracovat samostatně. Každé dítě se časem naučí soustředit se jen na svou práci, podat co nejlepší výkon, aniž by ho k tomu někdo vybízel a stále jej kontroloval.

Každý podle svých sil a schopností:

Málotřídka **funguje podobně jako rodina**. Potlačuje se nezdravá soutěživost a řevnivost. Každý soupeří jen sám se sebou. Bez vzájemné spolupráce každého s každým by vyučovat ve spojených ročnících ani nešlo. Bez atmosféry sounáležitosti a tolerance nemůže málotřídní škola vůbec fungovat. Jak jsem již výše uvedla, učitel pracuje vždy jen s jednou skupinou dětí, ostatní skupiny pracují zatím samostatně. Přitom naprosto samozřejmě podle potřeby pomáhají starší děti mladším, bystřejší pomalejším a navíc pracují tak, aby se vzájemně nerušily. Takové prostředí je vhodné pro integraci dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, dětí, které mívají problémy se socializací a v běžných třídách se často stávají obětmi šikany. Což bývají mj. i děti mimořádně nadané, které se svým nadáním odlišují od průměru.

Okamžitá zpětná vazba:

Při probírání nového učiva, např. gramatického jevu, má učitel vzhledem k malému počtu dětí v ročníku možnost okamžitě učivo procvičit a přesvědčit se, zda danému jevu všichni žáci dobře rozumí, případně zjistit kde, v čem a u koho jsou jaké problémy a na vzniklou situaci okamžitě reagovat.

Rozvoj komunikačních dovedností:

Je prokázáno, že v málotřídkách mluví děti častěji a déle než na školách plně organizovaných, kde je více žáků v ročníku. **Komunikace mezi dětmi a dospělými bývá přirozená a otevřená**, všichni se na škole mezi sebou znají, na většině škol vládne příjemná rodinná atmosféra. Práce na málotřídní škole v sobě zahrnuje mnoho prvků alternativní pedagogiky, která je zaměřená na celkový rozvoj dítěte a oboustrannou komunikaci mezi učitelem a žákem, a z toho důvodu může být pro rozvoj dětí přínosná.

Lepší adaptace na školu:

Budova školy je malá a přehledná, prvňáček se v ní rychle a snadno orientuje, nemá strach se po škole samostatně pohybovat. Dítě se v krátké době seznámí se všemi spolužáky, pedagogy i provozními zaměstnanci. Starší spolužáci bývají k mladším tolerantní, věkově smíšené skupiny jsou na málotřídkách samozřejmě a přirozené. Výhodou také je, že součástí venkovské školy je i škola mateřská, a proto přechod do první třídy bývá pro děti zcela bezproblémový, neboť se prvňáčci se svými spolužáky i vyučujícími znají už

před vstupem do základní školy. Snad nejlépe jasně a stručně to vyjádřil dětský psycholog Prof. PhDr. Zdeněk Matějček, CSc.

„Co potřebuje malé dítě? Mnoho věcí, ale ze všeho snad nejvíce jistotu ve vztazích ke svým lidem.“

Nebude nadanému dítěti chybět konkurence?

Zvládne přechod na velkou školu?

Žijeme ve světě ostrých loktů a někdy máme pocit, že slušné chování se už tak nějak nenosí.

Konzumní společnost, kde se vše točí kolem výkonů a peněz. Ale je to ten správný svět pro naše malé děti?

Ve škole rodinného typu se dítě cítí dobře a bezpečně. Tak jako v rodině se setkává s dětmi různého věku.

Naučí se, že mladším a slabším se má pomáhat. Snaží se dotahovat na ty starší. **Pozná, že slušnost a poctivost se vyplácejí.** Když odchází na konci páté třídy do města, je už mnohem starší a odolnější než v šesti letech na začátku první třídy. S novým prostředím se mnohem lépe vyrovnává.

Všichni se spolu znají, učitelé, děti i rodiče se na vsi denně potkávají, nikdo se necítí ztracený a sám. **Lidé mají k sobě prostě blíž.** Proto je na malé škole i méně problémů. Děti jsou všude stejné. Ale na malé škole se vše řeší hned, všechno je tak nějak víc vidět a tím se předchází větším výchovným problémům.

Mgr. Kateřina Trnková, Ph.D. se zabývala problematikou vztahů mezi učiteli a rodiči na málotřídních školách ve srovnání se školami velkými plně organizovanými. Zjistila, že je málotřídní škola daleko více otevřená veřejnosti, rodiče jsou zvyklí s učiteli mluvit i mimo schůzky a nebojí se sdělit učiteli svůj názor.

Chceme vychovávat nové občany: Pokud **dítě projde obecní školou, najde si tam i kamarády**, je zvyklé odmala se podílet na životě svého rodiště. Až vyroste, bude se aktivně podílet na dění v obci. Pokud bude dojíždět do městské školy, nezíská k obci žádný vztah, bude se realizovat jinde. Skutečně žít bude ve městě, na vesnici bude jezdit jen přespávat. V některých případech to tak sice být nemusí, ale je to jev poměrně častý.

Nevýhoda malé školy

Malé školy jsou především neekonomické. Náklady na vybavení a provoz budovy jsou značně vysoké, a pokud do školy dochází málo dětí, je jejich vzdělání velice drahé. Jde však do jisté míry o to, jak se na věc pohlíží. Na malých školách není mnoho prostoru pro plýtvání. Opuštěná školní budova by navíc chátrala a musela by se beztak nějak udržovat. Rodičům odpadají náklady na dojíždění dětí jinam a obavy o jejich bezpečí. Pro venkovské školy navíc hovoří i nárůst sociálně patologických jevů na anonymních sídlištních školách. Už za Rakouska-Uherska se říkalo, že „**dobrá škola ušetří státu za kriminál a chudobinec**“.

Je prokázáno, že je **pro učitele didakticky velmi namáhavé vyučovat** více jak dvě skupiny žáků najednou. Co je však nevýhodné pro učitele, je naopak výhodné pro děti.

Dalším problémem je nedostatečná příprava učitelů na výuku v těchto školách na pedagogických fakultách. Pokud si však ředitel vybere k sobě dostatečně tvořivé a organizačně schopné učitele, vše funguje perfektně.

Ještě před několika lety byl problém získat na vesnici kvalitního kvalifikovaného učitele. Dnes je vše úplně jinak. Učitelé vidí výhodu především v přátelské atmosféře a nižším počtu žáků v ročnících.

Na závěr bych chtěla říci, že **neexistují žádné seriózní výzkumy, které by potvrdily, že žáci málotřídek dosahují ve vzdělání horší výsledky**, jak to bývá veřejnosti leckdy předkládáno. **Naopak, absolventi málotřídek jsou samostatní, tvořiví a mají dobré a pevné základy.**